

Dnr S2025/00416

Till:
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
Kopia:
s.sof@regeringskansliet.se

Svenska Röda Korsets och Röda Korsets Ungdomsförbunds yttrande över SOU 2025:15, Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare

Svenska Röda Korset och Röda Korsets ungdomsförbund (härefter RKUF) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare SOU 2025:15 och vill med anledning av detta framföra följande (i för oss relevanta delar).

Sammanfattning av Svenska Röda Korsets och RKUFs synpunkter

- Svenska Röda Korset och RKUF instämmer i utredningens utgångspunkt om att det inte är positivt för någon att ha ekonomiskt bistånd som en långvarig försörjning och att det inte är positivt varken för dem som är hänvisade till ekonomiskt bistånd för sin försörjning eller för de barn som växer upp i dessa hushåll och inte för samhället i stort. Svenska Röda Korset och RKUF instämmer i att det ska finnas vägar och möjligheter för alla som kan att försörja sig genom arbete.
- Svenska Röda Korset och RKUFs övergripande synpunkt, baserad på våra samlade erfarenheter, är dock att de förslag som avser att öka

Svenska Röda Korset

Swedish Red Cross

Croix-Rouge Suédoise

Cruz Roja Sueca

السويدي الأحمر الصليب

Medlem av Internationella
rödakors- och
rödhalmånefederationen

Adress
Box 30182
Lindhagensgatan 126
112 51 Stockholm
Sverige

Telefon
08-4524600
Fax
08-4524601

Internet
www.redcross.se
Bankgiro
900-8004

E-post
inof@redcross.se
Organisationsnummer
802002-8711

drivkraften och de ekonomiska incitamenten för att bryta långvarigt biståndsmottagande ej är verkningsfulla eller proportionerliga. Vi ser stora risker att både individer och samhälle kommer påverkas i en negativ riktning genom att skapa större klyftor i samhället, svagare tillit och en allvarligare utsatthet för de som redan befinner sig i en marginaliserad situation. Svenska Röda Korset och RKUF anser att det är av särskild vikt att säkerställa att barnkonventionens artiklar om att säkerställa **alla** barns rätt till skälig levnadsstandard (art 27) och social trygghet (art 26) efterlevs och att Sverige avsätter tillräckliga resurser och åtgärder för att uppfylla detta. (art 4). Flera av förslagen som ingår i utredningen är inte förenliga med barnkonventionen och ej heller med andra internationella åtagande som Europakonventionen, ESK-konventionen eller Europarådets sociala stadgar.

- Svenska Röda Korset och RKUF avstyrker förslaget om en modell för ett bidragstak inom ekonomiskt bistånd. Men instämmer i utredningens förslag om att bidragstak inte ska omfatta andra bidrag och ersättningar samt att flerbarnstillägget inte bör avskaffas. Gällande förslaget om ett bidragstak inom ekonomiskt bistånd så konstaterar utredningen att det dels är svårt att bedöma de långsiktiga effekterna på sysselsättningsgraden av ett bidragstak, dels att det finns en uppenbar risk för att de negativa effekterna överväger de positiva effekterna. Förslaget strider även mot barnkonventionen och andra internationella åtagande.
- Svenska Röda Korset och RKUF anser att Riksnormen bör ses över och moderniseras men att utredningsförslaget inte är ändamålsenligt och riskerar konsekvenser för framför allt större barnfamiljer och bidra till ökade klyftor. Vi avstyrker förslaget.

- Svenska Röda Korsets och RKUF ser stora risker för flertalet negativa effekter för barn som redan lever i ekonomisk utsatthet om försörjningsstödet för större hushåll begränsas och avstyrker därmed förslaget.
- Svenska Röda Korset och RKUF anser att ett krav på att endast kunna ge ekonomiskt bistånd till personer som vistas lagligen i Sverige skulle riskera att få allvarliga humanitära konsekvenser för personer som redan befinner sig i svår utsatthet och att det även skulle få negativa konsekvenser för samhället. Samt instämmer i utredningens slutsats om att förslaget inte är förenligt med barnkonventionen, Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, Europarådets sociala stadga, eller Europakonventionen. Och därmed avstyrks förslaget.

Svenska Röda Korsets och RKUFs utgångspunkter för yttrandet

Svenska Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och att säkerställa respekt för varje människas värde. Inom ramen för det uppdraget arbetar Svenska Röda Korset bland annat med ett program för ”Grundläggande humanitära behov” som innebär att bidra till att tillgodose de mest grundläggande humanitära behoven med att bistå med mat, kläder, hygienartiklar och annat materiellt bistånd. Därtill erbjuder vi social- och Samhällsrådgivning och psykosocialt stöd. Inom programmet har vi också en satsning på Röda Korsets hus som baseras på det internationella konceptet ”Humanitarian service points ” i dessa hus bedrivs mer omfattande verksamhet för att ge stöd till människor i utsatta livssituationer under ett och samma tak. Inom ramen för Svenska Röda Korsets program för Socialt hållbara samhällen bedrivs ett långsiktigt områdebaserat arbete i socioekonomiskt eftersatta områden runt om i landet. Arbetet syftar till att

förbättra människors livsvillkor och hälsa, samt stärka individers och områdenas förmåga att ställa om och återhämta sig vid kris och social oro.

RKUF bedriver idag verksamheter för och med barn och unga i hela Sverige, där behoven är som störst och möter dem i deras vardag såväl som i kris – i skolan, på fritiden och på nätet. Verksamheterna stärker barn och ungas livsvillkor och ökar motståndskraften - hos individen och samhället. Varje dag möts och tillgodoses grundläggande behov hos barn och unga genom att erbjuda gratis läxhjälp, anonym stödchatt, frukostklubbar och kompisgrupper med mera. Insatserna skapar förutsättningar att klara skolgången, mätta hunger, ha en meningsfull fritid, känna gemenskap och motverka psykisk ohälsa.

Våra samlade erfarenheter från alla dessa lokala verksamheter ger oss evidens och underlag för detta yttrande.

Svenska Röda Korsets och RKUFs synpunkter på utredningens förslag

Allmänna kommentarer

Svenska Röda Korset har de senaste åren sett en kraftig ökning av människor som söker sig till våra lokala verksamheter för att få stöd med det mest grundläggande, så som mat och kläder, för att möta det ökande behovet har vi ökat antalet lokala verksamheter kraftigt, vi har nu insatser för att bistå med att tillgodose grundläggande behov i ca 120 kommuner och vi har öppnat 5 nya Rödakors hus med mer omfattande verksamheter.

De senaste åren har även RKUF mött ökade behov där allt fler barn och unga sökt sig till våra verksamheter för att få sina mest grundläggande behov tillgodosedda. Särskilt oroade är vi över att många av de barn och unga

beskriver utan- och mellanförskap, bristande tillit till det offentliga, att de inte får det stöd de behöver för att klara skolan, oro över att belasta familjens ekonomi och att många inte har tillgång till fritidsaktiviteter eller mötesplatser. Enbart under 2024 serverade vi 11 395 frukostar, en ökning med över 70 procent från föregående år.¹

I januari 2024 publicerade Svenska Röda Korset en rapport som baseras på information från över 200 civilsamhällesaktörer. Den visar det är många nya grupper söker hjälp: ensamstående föräldrar med barn, barnfamiljer och pensionärer.² Svenska Röda Korset befarar att de hjälpsökande kommer att bli ännu fler om utredningens förslag antas. Rapporten *Barnfamiljers ekonomiska svårigheter* som Svenska Röda Korset tar fram i samarbete med Rädda Barnen, Hyresgästföreningen och Majblomman visar på de konsekvenser barnfamiljer drabbas av när de lever i ekonomisk utsatthet. I årets rapport svarar en tredje del av de ensamstående föräldrarna att de inte kan mätta alla i familjen och hälften att de har svårt att köpa näringsriktig mat. Rapporten visar även på stress och oro både hos föräldrar och barn samt brist på kläder och möjlighet att delta i fritidsaktiviteter.³ Dessa konsekvenser är allvarliga för de som drabbas, de skapar en utsatthet och ett utanförskap och splittrar även samhället genom att fördjupa ojämlikhet och klyftor. Genom de förslag utredningen presenterar gällande bidragstak och begränsningar av försörjningsstödet riskerar dessa konsekvenser av ekonomisk utsatthet att öka ytterligare. Svenska Röda Korsets och RKUFs erfarenhet visar att det är av allra största vikt att människors mest grundläggande behov är tillgodosedda för att möjliggöra inkludering och delaktighet i samhället, stärka egenmakten och främja människors kapacitet och möjlighet att bli självförsörjande och

¹ Röda Korsets Ungdomsförbund, Verksamhetsberättelse 2024, <https://www.rkuf.se/om-oss/riksarsmotet/>

² <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/grundlaggande-behov-i-sverige/>

³ <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/barnfamiljers-ekonomiska-svarigheter-2025/>

aktiva i arbetslivet. Svenska Röda Korset och RKUF vill även lyfta fram att i FN:s barnrättskommittés granskning från 2023 så uppmanades Sverige att höja nivån på försörjningsstödet för att säkerställa en skälig levnadsstandard för framförallt barn till ensamstående föräldrar, asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn till utländska föräldrar.⁴

Kommentarer på specifika förslag i urval

Svenska Röda Korset och RKUF lämnar här kommentarer på de förslag där vi har särskilda synpunkter utifrån våra erfarenheter och insamlad evidens.

7.9.1 En modell för ett bidragstak inom ekonomiskt bistånd

Utredningen konstaterar att det är mycket svårt att bedöma de långsiktiga effekterna på sysselsättningsgraden av ett bidragstak och utredningen bedömer att det finns en uppenbar risk för att de negativa effekterna överväger de positiva effekterna. Förslaget om ett bidragstak riskerar också att fördjupa inkomstskillnader och klyftorna i samhället.

Utredningen fastställer vidare att konsekvenserna för de barn som påverkas av bidragstaket kan bli stora, både på kort och lång sikt, och förslaget bedöms inte vara förenligt med barnkonventionen och troligen inte heller med Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter eller Europarådets sociala stadga.

Svenska Röda Korset och RKUF avstyrker förslaget om en modell för ett bidragstak inom ekonomiskt bistånd.

7.9.5 Det bör inte införas ett bidragstak för andra bidrag och ersättningar än försörjningsstöd

4

https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf

Svenska Röda Korset och RKUF avstyrker helt förslaget om bidragstak men vi vill instämma i utredningens analys att bidragstak inte ska införas för andra bidrag och vill särskilt lyfta vikten av att komma ihåg syftet med exempelvis barnbidrag och bostadsbidrag för familjer med barn är att uppnå samma ekonomiska standard som hushåll utan barn

Vi ser risker på sikt med förslag av detta slag för socialförsäkringssystemet i stort, då det öppnar upp för att möjliggöra monetärt tak på den samlade summan av bidrag och ersättningar oaktat vad för typ av bidrag eller ersättning som omfattas. Det riskerar att urholka grundsyftet med de familjepolitiska stöden och försvaga den modell som Sverige har haft där generella åtgärder syftat till att förbättra levnadsvillkoren, och att principen är att vi gemensamt har ett ansvar att bidra till systemet och att i situationer där vi är i behov av det ska vi också ha rätt att nyttja det.

Svenska Röda Korset och RKUF tillstyrker förslaget med kommentar om att vi inte anser att bidragstak bör införas alls.

7.9.6 Flerbarnstillägget bör inte avskaffas i samband med ett eventuellt införande av den föreslagna modellen för ett bidragstak

Svenska Röda Korset och RKUF vill framhäva grundsyftet med de familjepolitiska stöden är att säkerställa en skälig levnadsstandard och att särskild hänsyn bör tas till att ett av de särskilda målen inom de delområden som ingår inom området socialförsäkringar är ekonomisk trygghet för familjer och barn. Vidare är ekonomiskt bistånd det yttersta skyddsnätet och kraftiga försämringar i detta riskerar att leda till att barn drabbas av oproportionerliga konsekvenser utan att själv ha möjlighet att påverka situationen och att fler barn hamnar i en fördjupad ekonomisk och social utsatthet.

Svenska Röda Korset och RKUF tillstyrker förslaget med kommentar om att vi avstyrker den föreslagna modellen för ett bidragstak.

8.9 En moderniserad riksnorm

Svenska Röda Korset och RKUF anser att riksnormen bör ses över och moderniseras men utredningens förslag innebär att kostnaderna för ekonomiskt bistånd väntas minska med cirka 300 miljoner kronor, vilket också innebär att de berörda hushållens disponibla inkomst minskar med detta belopp. Kvinnor bedöms påverkas mer än män och familjer med flera barn även påverkas högre. Vi anser därför att utredningsförslaget inte är ändamålsenligt att bidra till ökade klyftor och oproportionerliga konsekvenser för de som berörs. Förslaget strider också mot den rekommendation Sverige har fått från FN barnrättskommittés granskning som lyder att ”Konventionsstaten ytterligare ska skärpa sin politik för att säkerställa att alla barn har en lämplig levnadsstandard, bland annat genom att höja socialbidragen för hushåll med en ensamstående förälder, asylsökande barn, barn som saknar uppehållstillstånd och barn till utländska föräldrar.”⁵

10.6.1 Begränsning av försörjningsstödet för större hushåll

Inom Svenska Röda Korsets och RKUFs lokala verksamheter runt om i landet har vi under de senaste åren sett en ökning av barnfamiljer som söker stöd med det mest grundläggande. Barnfamiljer kommer och hämtar matkassar, vinterkläder och många vittnar om en ostabil boendesituation och trångboddhet. I rapporten Grundläggande humanitära behov i Sverige bekräftar över 200 aktörer från Civilsamhället samma bild.⁶ I Rapporten Barnfamiljers ekonomiska svårigheter beskrivs en del av de konsekvenser och utmaningar som barnfamiljer i ekonomisk

⁵ https://www.regeringen.se/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/barnets-rattigheter/crc_c_swe_co_6-7_51663_svensk-version-final.pdf

⁶ <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/grundlaggande-behov-i-sverige/>

utsatthet drabbas av.⁷ Det handlar bland annat om stress och oro och om bristande tillgång till mat och fritidsaktiviteter. Vi möter idag genom våra verksamheter barn som utöver att befinna sig i materiell och social fattigdom också uttrycker stor oro över att ytterligare belasta sina föräldrar eller på olika sätt vill bidra för att familjen ska klara av vardagen

Svenska Röda Korset och RKUF instämmer i utredningens bedömning om att förslaget enbart kommer innebära en eventuell och mycket begränsad möjlig effekt på sysselsättningsgraden på lång sikt och anser därför att anser att förslaget inte är proportionerligt.

Vi ser en stor risk för flertalet negativa effekter för barn som redan idag lever i ekonomisk utsatthet och ökade klyftor i samhället och vår slutsats är att konsekvenserna för barn är för omfattande och chansen för önskad effekt för låg. Vi anser inte att förslaget är förenligt med barnkonventionen principer om barns rätt till skälig levnadsstandard, social trygghet och ej heller barnets bästa.

Svenska Röda Korset och RKUF avstyrker förslaget om en begränsning av försörjningsstödet för större hushåll

19.7.1 Ett krav införs på att ekonomiskt bistånd endast ska lämnas till personer som vistas lagligen i Sverige

Svenska Röda Korset har lång erfarenhet av att möta människor på flykt och migration i olika situationer. Enligt våra grundprinciper och policys så möter vi humanitära behov oavsett människors legala status i landet.

Svenska Röda Korset och RKUF anser att ett krav på att endast kunna ge ekonomiskt bistånd till personer som vistas lagligen i Sverige skulle riskera att få allvarliga humanitära konsekvenser för personer som redan befinner sig i svår utsatthet och att det även skulle få negativa konsekvenser för samhället.

⁷ <https://www.rodakorset.se/om-oss/fakta-och-standpunkter/rapporter/barnfamiljers-ekonomiska-svarigheter-2025/>

Ett förbud mot att socialtjänsten ska kunna ge ekonomiskt bistånd till en väldigt utsatt grupp riskerar att bidra till att personer tvingas ytterligare längre ut i marginalen, med risk för att utnyttjas och hamna i ännu större utsatthet. Redan idag ser vi allvarliga konsekvenser av att socialtjänsten i de flesta kommuner är väldigt restriktiva med att ge ekonomiskt bistånd och andra insatser till personer i papperslöshet eller i sk. limbosituationer. Tex barnfamiljer, äldre, sjuka, funktionshindrade som är i behov av ekonomiskt bistånd och omsorgsinsatser. Svenska Röda Korset och RKUF instämmer i utredningens slutsats om att förslaget inte är förenligt med barnkonventionen, konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, Europarådets sociala stadga, eller Europakonventionen.

Svenska Röda Korset och RKUF avstyrker förslaget om att bistånd endast ska lämnas till personer som vistas lagligen i Sverige

Li Nester
Förbundsordförande
Röda Korsets Ungdomsförbund

Ulrika Modeér
Generalsekreterare
Svenska Röda Korset